

Onderzoekskader Windenergie

Financiële participatie bij windprojecten

Eindrapport financiële participatie bij windprojecten
Gemeente Montfoort
11 maart 2025

E:M+MA.

Inhoudsopgave

Aanleiding	2
Context	2
Doel van het onderzoek	2
Aanpak van het onderzoek	3
Straatgesprekken	3
Inwonerbijeenkomsten	3
Onlinebijeenkomst hoog-geïnteresseerden	3
Online vragenlijst.....	4
Overzicht onderzoeksmomenten.....	4
Communicatie	4
De opbrengsten	5
Straatgesprekken	5
Inwonerbijeenkomsten	5
Onlinebijeenkomst hoog-geïnteresseerden	6
Online vragenlijst.....	7
Rode draden	7
Analyse bestaand beleid	9
Aanbevelingen	11

Aanleiding

De gemeente Montfoort heeft twee belangrijke duurzaamheidsdoelen gesteld voor de opwek van schone energie. Allereerst moet in 2030 de helft van alle elektriciteit die binnen de gemeente wordt verbruikt, zelf worden opgewekt. Vóór 2040 moet dit zelfs uitgebreid worden tot 100%. Om daarin te voorzien moeten er windturbines of zonnepanelen worden gebouwd. Immers, met alle (zonne)energie die potentieel opgewekt kan worden op daken, worden deze doelen niet bereikt.

Het grotere doel

Energie schoon opwekken is een belangrijke manier om te kunnen stoppen met het verbranden van kolen, olie en gas. Door deze transitie in gang te zetten draagt de gemeente bij aan het tegengaan van ernstige klimaatverandering. Ook speelt een geopolitiek argument. Om in Nederland een toekomstbestendige energievoorziening op te kunnen bouwen is het belangrijk om minder afhankelijk te worden van het buitenland dan we nu zijn.

Context

De huidige stand van zaken

De gemeenteraad van Montfoort heeft eerder aangegeven geen windmolens te willen op gemeentegrond. Ook zonnepanelen werden als onwenselijk gezien, maar werden in het Afwegingskader Duurzame Opwek in 2021 wel mogelijk gemaakt. Tenslotte: zonder een vorm van grootschalige opwek haalt de gemeente haar duurzaamheidsdoelen niet. De RES 1.0, waarin voor de hele regio U16 aangegeven werd hoe en waar duurzame opwek moest plaatsvinden, ging mede over de zoektocht naar windlocaties. Deze RES 1.0 is door de gemeenteraad van Montfoort verworpen.

Tegelijkertijd heeft de provincie wel een rol om te zorgen dat de duurzaamheidsdoelstellingen die in de RES 1.0 zijn opgenomen gehaald worden. Zij hebben aanvullend onderzoek gedaan naar locaties door de hele provincie. Omdat het erop lijkt dat de duurzaamheidsdoelstellingen die in de RES 1.0 staan, niet gehaald worden met de huidige maatregelen, stuurt de provincie actief op aanvullende locaties voor windenergie.

Uit verschillende onderzoeken van de provincie komt naar voren dat de zone langs de A12 geschikt is voor windmolens. Omdat de gemeente graag de regie houdt op dit vraagstuk wordt er onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor duurzame energieopwekking in zoekgebied 24, het gebied ten oosten van Linschoten. Te midden van dit proces heeft de Provincie daarnaast zoekgebied 8 aangewezen als locatie voor windturbines. Dit gebied ligt ten westen van Linschoten, richting Oudewater.

Doel van het onderzoek

Er is in de gemeente al eerder onderzoek gedaan naar geschikte locaties voor grootschalige opwek. Hierin hebben bewoners ook inspraak op gehad. Wat daarin nog beperkt is onderzocht is hoe mensen aankijken tegen de financiële aspecten van windenergie. Windturbines en zonnepanelen nemen ruimte in, maar ze leveren elektriciteit, en dus geld, op. De gemeente wil weten wat inwoners voor ideeën hebben bij de financiële opbrengsten uit windenergie en hoe ze aankijken tegen constructies waarin een windturbine in lokaal eigendom is – en financiële voordelen oplevert voor henzelf of de gemeenschap.

In het onderzoek richtten we ons nadrukkelijk op windenergie, omdat hier gezien de ontwikkelingen in omliggende gemeentes – daar staan al windturbines opgesteld – en binnen de Provincie Utrecht momenteel

de meeste aandacht naar uitgaat. Wanneer Montfoort besluit om windmolens te realiseren, kunnen de uitkomsten van dit onderzoek betrokken worden bij de invulling van de financiële participatie.

Dit onderzoek geeft zicht op de invloed van kennis over financiële participatie op de opvattingen van mensen over duurzame energieopwekking met wind. Welke voorkeur spreekt mensen in Montfoort daarbij het meeste aan? En wat doet dat met hun idee bij het opwekken van duurzame energie met behulp van windturbines? De uitkomsten van dit onderzoek moeten de gemeenteraad helpen om beter geïnformeerd het gesprek voeren.

Aanpak van het onderzoek

Voordat we met inwoners in gesprek zijn gegaan hebben we een analyse gemaakt van de verschillende vormen van financiële participatie die mogelijk zijn. Deze technische analyse biedt uitgebreide informatie over wat er komt kijken bij de verschillende financieringsvormen, ondersteund met voorbeelden van wind- en zonprojecten in de rest van Nederland waarbij financiële participatie is uitgevoerd. De technische analyse is te vinden in bijlage I.

Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de opvattingen van Montfoorters en Linschotenaren is er gekozen voor een vierdelige onderzoeks aanpak. Deze bestaat uit straatgesprekken, inwonerssessies, een sessie voor hoog-geïnteresseerden en een vragenlijst.

Tijdens de straatgesprekken haalden we op welke sentimenten en argumenten er bij inwoners leefden over financiële participatie bij windenergie. Die opbrengsten fungeerden als startpunt voor de inwonerssessies. De inwonerssessies boden ruimte voor een verdiepend gesprek. De onlinebijeenkomst voor hoog-geïnteresseerden diende als gesprek met inwoners met specifieke kennis en affiniteit op het gebied van duurzame energie. Samen verkenden zij hun mogelijke rol in het vervolgtraject. In aanvulling op bovengenoemde bood de vragenlijst inwoners een laagdrempelige manier om hun mening te delen. Inwoners die minder snel naar een fysieke bijeenkomst zouden komen boden we hiermee een alternatief.

Straatgesprekken

Met straatgesprekken bereik je de toevallige voorbijganger. Daartussen bevinden zich ook mensen die minder geneigd zijn om naar een inwonerssessie te komen of zich niet nadrukkelijk uitspreken over het onderwerp (het stille midden). Aan de hand van een vooraf opgestelde vragenlijst met open vragen hebben we mensen naar hun gedachten over het onderwerp gevraagd. Ter ondersteuning van het gesprek hebben we praatplaten ontwikkeld die mensen hielpen bij het formuleren van hun waarden rondom financiële participatie. Deze zijn te vinden in bijlage II. Tijdens de straatgesprekken haalden we op welke sentimenten en argumenten er bij inwoners leefden over financiële participatie bij windenergie. Die opbrengsten fungeerden als startpunt voor de inwonerssessies.

Inwonerbijeenkomsten

De inwonerssessies boden ruimte voor een verdiepend gesprek waarin motivaties en argumenten achter bepaalde opvattingen en sentimenten gedeeld konden worden. Daarnaast gaven zij de mogelijkheid om inwoners uitgebreider te informeren over de mogelijkheden rondom financiële participatie. Tijdens de inwonerssessies vertelde wethouder Wim van Wikselaar vooraf over de politieke context waarin deze avond plaatsvond. Expert Sophie Schut van Energie van Utrecht hield daarna een presentatie over financiële participatie. Vervolgens gingen burgers in groepen van maximaal 10 personen onder begeleiding van een gespreksleider in gesprek.

Onlinebijeenkomst hoog-geïnteresseerden

Na het perspectief van inwoners op financiële participatie te hebben opgehaald, zijn we in gesprek gegaan met partijen die mogelijk een rol willen spelen in het vervolgtraject, bijvoorbeeld in de vorm van een energie-

coöperatie of burgerinitiatief. Ook lokale ondernemers konden hierbij aansluiten. Dit om daadwerkelijk aan de slag te gaan met een vorm van financiële participatie of lokaal eigendom. Tijdens de onlinebijeenkomst werd kort de aanleiding voor dit onderzoek toegelicht. Vervolgens is met elkaar het gesprek gevoerd over de perspectieven op financiële participatie en de rollen die verschillende lokale partijen mogelijk zouden willen vervullen.

Online vragenlijst

In aanvulling op het bovenstaande hebben we een korte vragenlijst uitgezet. Hiervoor is gekozen om meer mensen de mogelijkheid te geven om op een laagdrempelige manier input te geven over het onderwerp. Met name de inwonersbijeenkomsten trokken toch voornamelijk hoogbetrokkenen en mensen die constructief aan de slag wilden met het onderwerp. De straatgesprekken werden gevoerd voordat de provincie een aanwijfsbesluit nam. Op deze manier kregen we nog een beter beeld van de eventuele weerstand die er in de gemeente leefde naar aanleiding van het aanwijfsbesluit en de komst van windmolens.

Overzicht onderzoeksmomenten

Wat	Wanneer	Aantal deelnemers
Straatgesprekken	10 december 2024, Markt, Montfoort	12
Straatgesprekken	18 december 2024, Boon's Markt, Linschoten	12
Inwonersbijeenkomst I	23 januari 2025, 't Kruispunt Linschoten	26
Inwonersbijeenkomst II	20 februari 2025, Huis van Montfoort	10
Onlinebijeenkomst	25 februari 2025, online	9
Vragenlijst	Open van 13 februari tot 4 maart 2025	30
Totaal		99

Communicatie

Om het onderzoek onder de aandacht te brengen is er zo breed mogelijk gecommuniceerd over de verschillende onderzoeksmomenten.

- Er is een bericht geplaatst op de website van gemeente Montfoort.
- De onderzoeksmomenten zijn meerdere keren aangekondigd op de sociale mediakanalen van de gemeente Montfoort.
- De onderzoeksmomenten zijn op verschillende momenten aangekondigd in de lokale krant 'Het Kontakt'.

- Inwoner- en lokale duurzaamheidsorganisaties zijn per mail geïnformeerd over en uitgenodigd voor de bijeenkomsten.

De opbrengsten

Straatgesprekken

Uit de gesprekken met bewoners in Montfoort en Linschoten blijkt allereerst dat duurzame energie over het algemeen als belangrijk wordt gezien, maar dat de mate van betrokkenheid per persoon verschilt. Sommige bewoners zijn hier actief mee bezig, bijvoorbeeld door hun huis te isoleren of zonnepanelen te plaatsen, terwijl anderen aangeven er minder bewust mee bezig te zijn. 'Ik heb mijn huis goed geïsoleerd en zonnepanelen gelegd, maar niet iedereen kan dat zomaar betalen. Hoe zorgen we dat iedereen mee kan doen?' vroeg een bewoner zich af.

Over de lokale opwek van duurzame energie bestaat overwegend begrip: veel mensen zien de noodzaak ervan in en accepteren dat dit ook in hun eigen omgeving zal moeten gebeuren. Tegelijkertijd bestaan er zorgen over de zichtbaarheid en impact van windmolens. 'Het is geen fraai gezicht, maar ja, we moeten ergens onze energie vandaan halen,' aldus een bewoner. Anderen benadrukken juist de voordelen: 'Als de stroom dan ook echt hier in Montfoort blijft en wij er goedkoper door uit zijn, dan vind ik het een goed idee.'

Financiële participatie wordt door veel respondenten als positief ervaren, vooral als het direct ten goede komt aan omwonenden en de gemeenschap. Er is expliciet waardering voor constructies waarbij bewoners financieel kunnen meeprofiteren, bijvoorbeeld door lagere energiekosten of een omgevingsfonds. Tegelijkertijd klinkt de oproep tot transparantie: 'Ik wil best investeren, maar dan moet wel duidelijk zijn waar het geld naartoe gaat en wat het mij oplevert.' Sommige respondenten geven aan dat eerdere duurzaamheidsprojecten niet altijd helder waren in hun financiële voordelen, wat naar eigen zeggen leidde tot 'argwaan'.

Een terugkerend aandachtspunt is dat iedereen moet kunnen meedoen, ongeacht financiële draagkracht. Bewoners vinden dat zowel directe investeerders als de bredere gemeenschap moeten profiteren van de opbrengsten, waarbij specifieke aandacht moet zijn voor huishoudens met een kleine portemonnee. 'Het zou mooi zijn als mensen met een laag inkomen ook mee kunnen delen, anders wordt het weer iets voor de happy few.'

Tot slot komt uit de gesprekken naar voren dat er behoefte is aan meer informatie en duidelijke communicatie over de mogelijkheden van financiële participatie. Bewoners willen weten hoe zij kunnen meedoen en wat dit concreet voor hen betekent. Voor sommige deelnemers was het gesprek een eyeopener: 'Ik wist niet dat er al zo veel over nagedacht werd. Dit zou vaker uitgelegd moeten worden.' Dit onderstreept het belang van voorlichting en voortdurende dialoog met de gemeenschap.

Inwonerbijeenkomsten

Inwonerbijeenkomst 23 januari

Tijdens de bijeenkomst op 23 januari 2025 werd breed gedragen dat de energietransitie noodzakelijk is en dat windturbines daarin een rol zullen spelen, ondanks de nadelen die eraan kleven. Er was consensus over het belang van lokaal eigendom en financiële participatie, met een nadruk op eerlijke verdeling van opbrengsten. Kernidee hierbij is dat omwonenden die de meeste hinder ondervinden, ook als eersten moeten kunnen profiteren. Daarnaast werd gepleit voor toegankelijke participatiemodellen, zodat ook mensen met een kleinere portemonnee kunnen meedoen, bijvoorbeeld via een coöperatieve constructie met sociaal beleid of een omgevingsfonds gericht op energiearmoede.

Het vertrouwen in lokaal eigendom werd versterkt door het idee dat de gemeente een actieve rol kan spelen, zowel door mede-investeringen als door een duidelijk kader te scheppen. Er werd geopperd dat een coöperatie waarin de gemeente een substantieel aandeel heeft, kan bijdragen aan draagvlak en financiële zekerheid. Tegelijkertijd is er aandacht voor het vermijden van risico's voor individuele investeerders en het verkennen van nieuwe vormen van participatie, zoals collectieve bijdragen via energieaansluitingen of energiegemeenschappen binnen de nieuwe Energiewet.

De financiële en eigendomsvraagstukken leidden ook tot een bredere discussie over de maatschappelijke betekenis van windenergie. De groep waardeerde de gedeelde verantwoordelijkheid die een energiecoöperatie met zich meebrengt en zag het als een kans om tegenwicht te bieden aan het 'wij-zij-denken' in de samenleving. Er was interesse in het verkennen van samenwerking met bestaande coöperaties, zoals Lek en IJsselstroom, en behoefte aan meer kennis over energiecoöperaties en initiatiefnemers. De groep riep de gemeente en raad op tot een 'daadkrachtig besluit, met open communicatie en ruimte voor betrokkenheid van inwoners'.

Inwonerbijeenkomst 20 februari

Tijdens de bijeenkomst op 20 februari 2025 zijn verschillende perspectieven en uitgangspunten rondom financiële participatie bij windenergie in Montfoort besproken. Een breed gedeelde wens was wederom dat lokaal opgewekte energie ook lokaal wordt benut, ook om netcongestie te beperken en de gemeenschap direct te laten profiteren. Er bleek aandacht voor zowel collectieve als individuele financiële participatie, waarbij coöperatieve modellen, omgevingsfondsen en energiekortingen als mogelijke structuren werden genoemd. Transparantie en duidelijke rendementsberekeningen zijn essentieel om zowel inwoners als de gemeenteraad mee te krijgen in toekomstige besluitvorming.

Een belangrijk aandachtspunt was ook hier de toegankelijkheid van financiële participatie voor alle inwoners, ongeacht hun financiële situatie. Ideeën zoals deelname via de Groene Hart Pas en gerichte armoedebestrijding binnen de gemeente werden daartoe genoemd. Tegelijkertijd leeft de zorg dat windenergieprojecten aanzienlijke investeringen vragen, met risico's voor coöperaties en hun leden. Ook de rol van de gemeente werd die avond benadrukt, bijvoorbeeld als maatschappelijke financier en door regie te nemen in netcongestieproblematiek.

Onlinebijeenkomst hoog-geïnteresseerden

Tijdens de online stakeholdersessie, georganiseerd voor lokale ondernemers en andere partijen uit de gemeente Montfoort, werden de belangrijke thema's en inzichten besproken met betrekking tot het realiseren van windturbines door lokale financiële investeringen. Vertegenwoordigden partijen waren Dorpsplatform Linschoten, CooperatieDEREEN, Bedrijvenpark IJsselveld, Energie coöperatie Lek en IJsselstroom, Waterschap Stichtse Rijnlanden, Stichting Landgoed Linschoten.

Meermaals werd benadrukt dat lokaal opgewekte energie ook lokaal geconsumeerd zou moeten kunnen worden. Het beleid gericht op 50% lokaal eigenaarschap werd besproken, waarbij het idee werd geopperd dat aandeelhouders naar rato korting op hun energierekening zouden moeten kunnen krijgen. Er werd ook aandacht besteed aan mogelijke netcongestie bij overproductie van duurzame energie en de noodzaak van grootschalige opslagmogelijkheden, bijvoorbeeld door waterstofproductie op kleine schaal.

Het drukken van de energierekening en de Groene Hart Pas werden genoemd als belangrijke middelen om mensen met energiearmoede of een gering vermogen niet uit te sluiten van deze ontwikkelingen. De deelnemers benadrukten dat de overwinsten van windenergie ten goede moeten komen aan de gemeenschap, vooral aan degenen die de meeste hinder ondervinden. Ook het omgevingsfonds werd gezien als een passende, sociale oplossing. Kijkend naar de mogelijke rollen van lokale partijen en energiecoöperaties werd een rendement van ongeveer 10% op de inleg genoemd als aantrekkelijk voor investeerders.

De aanwezigen identificeerden in gesprek verschillende uitdagingen, zoals onduidelijkheid over de lijn van het college, de hoogte en zicht van de windmolens, en de nieuwe RIVM-richtlijnen voor windenergie. Om deze hindernissen te overkomen – en een aantrekkelijk investeringsklimaat te scheppen, werd gepleit voor een heldere lijn en transparantie in het beleid, inclusief een initiële business case en duidelijkheid over de vorm en hoogte van de windmolens. Er was in grote lijnen behoefte aan concreetheid over het vervolg en duidelijkheid over subsidiemogelijkheden. Er werd ook benadrukt dat de gemeente een regierol moet nemen in het wegen en bijeen brengen van de alle belangen.

Los van deze kanttkening zagen verschillende organisaties een rol voor zichzelf weggelegd in het proces. Coöperatie IEDEREEN wilde energiearmoede terugdringen en lokale maatschappelijke initiatieven ondersteunen. Het Dorpsplatform Linschoten zag zichzelf als communicatiekanaal en meningpeiler, terwijl Bedrijvenpark IJsselveld de koppeling met het bedrijfsleven wilde maken.

Online vragenlijst

Uit de online vragenlijst (ingevuld door 30 inwoners) blijkt dat de lokale gemeenschap in Montfoort en Linschoten gemengde gevoelens heeft over financiële participatie bij windenergie. Respondenten benadrukten dat de opbrengsten van windenergie ten goede moeten komen aan de gemeenschap, zowel financieel als sociaal. Er was een sterke wens dat financiële participatie toegankelijk moet zijn voor iedereen, ongeacht hun financiële situatie, en dat zowel inwoners van de gemeente als mensen buiten de gemeente kunnen deelnemen.

Respondenten vonden het belangrijk dat inwoners een actieve rol kunnen spelen in de projecten, variërend van mede-eigendom tot betrokkenheid bij besluitvorming en uitvoering. Er was een duidelijke voorkeur voor financiële participatievormen waarbij inwoners geld kunnen verdienen door te investeren, met de nadruk op 'echt geld' en minimale inspanning voor inwoners.

De meest interessante vormen van financiële participatie volgens de respondenten waren lokaal eigendom, sociale grondvergoeding en omwonenden-regeling. Deze participatievormen werden als het meest gunstig en haalbaar beschouwd.

Een terugkerend thema dat indirect betrekking heeft op dit onderzoek was de behoefte aan compensatie voor eventuele overlast die windmolens kunnen veroorzaken, zowel financieel als door maatregelen om de impact op de omgeving te minimaliseren. Enkele respondenten uitten zorgen over de mogelijke negatieve effecten van windmolens op gezondheid en milieu.

Rode draden

Onderstaand hebben we een aantal rode draden geformuleerd. Daarbij leven er enerzijds zorgen over de komst van windmolens. Anderzijds willen mensen – als er dan windmolens komen – ook wel profiteren van de windmolens. Het is wel goed te benadrukken dat het goed inrichten van financiële participatie niet automatisch betekent dat mensen ook voorstander worden van de komst van windmolens in hun omgeving.

Samenwerking binnen de gemeenschap

In de reacties van respondenten klonk draagvlak voor (gedeeltelijk) lokaal eigendom van windturbines via een energie-coöperatie. Hierbij werd een regierol voor de gemeente benoemd.

Toegankelijkheid en inclusiviteit

Er is een sterke wens dat financiële participatie toegankelijk moet zijn voor iedereen, ongeacht hun financiële situatie. Dit betekent dat lokaal eigendom via lidmaatschap van een energie-coöperatie relatief weinig financiële draagkracht vereist.

Gemeenschapsvoordeel

Respondenten benadrukken dat de opbrengsten van windenergie ten goede moeten komen aan de gemeenschap. Dit omvat zowel financiële voordelen als sociale initiatieven die de leefbaarheid verbeteren.

Behoefte aan compensatie voor overlast

Een terugkerend thema is de behoefte aan compensatie voor eventuele overlast die windmolens kunnen veroorzaken. Dit omvat zowel financiële compensatie als maatregelen om de impact op de omgeving te minimaliseren.

Mix van participatiemodellen

Respondenten gaven aan mogelijkheden te zien in een combinatie van diverse vormen van financiële participatie. Volgens de respondenten zal een combinatie tussen het omgevingsfonds en de omwonenden-regeling een grote groep mensen aanspreken. Dit omdat het laagdrempelige vormen van financiële participatie zijn.

Belang van transparantie en duidelijke communicatie

Respondenten hechten veel waarde aan transparantie en duidelijke communicatie over de mogelijkheden van financiële participatie en de besteding van de opbrengsten. Eerdere duurzaamheidsprojecten waren niet altijd helder in hun financiële voordelen, wat argwaan oproept.

Zorgen over gezondheid en milieu

We hebben ook respondenten gesproken die zich zorgen maken om de komst van windturbines in de gemeente. Argumenten die worden genoemd zijn dat windturbines voor horizonvervuiling zorgen of negatieve effecten kunnen hebben op gezondheid en milieu.

Analyse bestand beleid

Eerder is er al een **toets- en afwegingskader** voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit opgesteld voor de gemeente Montfoort. Hierin is vastgelegd onder welke voorwaarden grootschalige duurzame energieprojecten worden toegestaan. Een van die voorwaarden is financiële participatie. In het beleid staat beschreven dat vanwege de impact van windturbines op de leefomgeving, het belangrijk is dat inwoners ook de voordelen ervaren van het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit in hun omgeving. Dit kan door inwoners mee te laten delen in de opbrengst en zeggenschap te geven over het initiatief.

In het toets- en afwegingskader worden vier vormen van financiële participatie onderscheiden (voor uitleg van deze vormen zie bijlage I):

1. 'Lokaal eigendom' (inclusief financiële regelingen zonder eigendom)
2. 'Het omgevingsfonds'
3. 'De omwonendenregeling'
4. 'De sociale grondvergoeding'

Hieronder wordt puntsgewijs samengevat wat er in het toets- en afwegingskader staat over deze vier vormen.

Lokaal eigendom

- Partijen, inclusief de omgeving werken op een gelijkwaardige manier samen.
- Streven naar tenminste 50% lokaal eigendom, of dit streven wordt behaald is afhankelijk van de interesse van inwoners.
- De initiatiefnemer moet aantonen welke stappen zijn ondernomen om lokaal eigendom te realiseren in het project.
- Bij een lokaal energieproject dat als doel heeft om duurzaam opgewekte elektriciteit te verkopen, dient een onafhankelijke lokale organisatie betrokken te zijn om lokaal eigenaarschap te borgen. Alle inwoners van de gemeente moeten de mogelijkheid hebben om lid te worden van deze organisatie en te participeren.

Omgevingsfonds

- De gemeente heeft de voorkeur voor het opzetten van een omgevingsfonds omdat het inwoners die niet kunnen investeren een kans biedt om toch financieel te participeren, maar dit is uiteindelijk aan de initiatiefnemer
- In het projectvoorstel wordt een voorstel gedaan voor het beheer van en de besluitvorming over het omgevingsfonds.

Omwonendenregeling

- Inwoners in de nabijheid van een windturbine (<10 keer de tiphoogte) hebben recht op een redelijke bewonersvergoeding
- Indien hierbij afgeweken wordt van de groep inwoners die als 'direct omwonenden' wordt gerekend, dan dient dit door de initiatiefnemer helder verantwoord te worden in het projectvoorstel.
- Voor het bepalen van de bewonersvergoeding voor inwoners wordt gebruik gemaakt van een rechtvaardige verdeelsleutel die door de initiatiefnemer, de gemeente en inwoners uit de nabije omgeving van een windturbine, transparant en gemeenschappelijk te worden vastgesteld.

Sociale grondvergoeding

- Bedoeld om in een gebied de beste locatie voor wind te vinden, los van individuele grondafspraken

- Er is sprake van een rechtvaardige verdeelsleutel voor de grondvergoeding: zowel grondeigenaren die een windturbine op hun terrein krijgen als de grondeigenaren die aanpalend perceel hebben vallen hierbinnen.
- De verdeelsleutel wordt gezamenlijk vastgesteld voordat de exacte locatie van het lokale energieproject is bepaald.

Analyse van de resultaten ten opzichte van het bestaande beleid

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de respondenten van dit onderzoek in grote termen het belang van duurzame energie erkennen en begrip hebben voor de noodzaak van lokale opwekking. Dit strookt met het bestaande beleid van de gemeente Montfoort, dat financiële participatie en lokaal eigendom nadrukkelijk noemt als middel om de voordelen van duurzame energieprojecten te verdelen met de gemeenschap.

Er zijn duidelijke **overeenkomsten** tussen de opvattingen van de respondenten en het bestaande beleid. Zowel het beleid als de respondenten hechten veel waarde aan financiële participatie en het delen van de opbrengsten met de gemeenschap. Participatievormen als lokaal eigendom, omgevingsfondsen en omwonendenregelingen worden door beide als kansrijk gezien. Daarnaast zijn zowel het beleid als de respondenten het erover eens dat financiële participatie toegankelijk moet zijn voor iedereen, ongeacht hun financiële situatie. Initiatieven zoals de Groenhart-pas en omgevingsfondsen worden gezien als belangrijke middelen om energiearmoede te bestrijden. Ook benadrukken zowel het beleid als de respondenten het belang van een actieve rol voor inwoners en lokale partijen in de projecten. Lokale energievoorzieningsorganisaties en de betrokkenheid van de gemeente worden als cruciaal gezien voor het succes van de projecten.

Er zijn echter ook enkele **verschillen** tussen de opvattingen van de respondenten en het beleidskader van de gemeente. Hoewel het beleid de noodzaak van windturbines erkent, bestaan er onder respondenten zorgen over de zichtbaarheid en impact van windmolens op de leefomgeving. Dit aspect wordt in het huidige beleid minder expliciet behandeld. Daarnaast hechten inwoners sterk aan transparantie en duidelijke communicatie over de mogelijkheden van financiële participatie en de besteding van de opbrengsten. Hoewel het beleid transparantie benadrukt, blijkt uit de gesprekken dat eerdere duurzaamheidsprojecten niet altijd helder waren in hun financiële voordelen, wat (zo stellen respondenten) argwaan heeft gewekt. Bovendien uiten enkele respondenten zorgen over de mogelijke negatieve effecten van windturbines op gezondheid en milieu.

Tot slot ontwaarden wij een aantal **hiaten** in het beleid. Hoewel het beleid toegankelijkheid en inclusiviteit benadrukt, ontbreekt het aan concrete maatregelen om ervoor te zorgen dat inwoners met een laag inkomen daadwerkelijk kunnen deelnemen aan de projecten. Een ander hiaat is de rol van de gemeente; in de gesprekken kwam naar voren dat inwoners en stakeholders verwachten dat de gemeente niet alleen voorwaarden stelt, maar ook zelf regie neemt, bijvoorbeeld door mede-investeringen te doen of risico's af te dekken. Het beleidskader benoemt de verantwoordelijkheid van initiatiefnemers, maar niet hoe de gemeente actief kan bijdragen aan het stimuleren en borgen van participatie.

Aanbevelingen

Op basis van de bovenstaande analyse doen we de volgende aanbevelingen aan de gemeente Montfoort om het beleid omtrent financiële participatie rondom windenergie aan te scherpen:

1. Vergroot de transparantie over financiële participatie

Bewoners en stakeholders vragen om meer duidelijkheid over de verdeling van opbrengsten en de voordelen voor verschillende groepen. We raden aan om een standaardformat op te stellen waarin initiatiefnemers verplicht worden om financiële verdelingsmodellen en rendementsverwachtingen helder en toegankelijk te communiceren. Stel als voorwaarde dat laagdrempelige informatiebijeenkomsten worden georganiseerd om inwoners te informeren en betrekken bij de projecten.

2. Maak financiële participatie toegankelijker voor alle inwoners

Stel eisen aan projectvoorstellen die ervoor zorgen dat mensen met een laag inkomen kunnen deelnemen aan de projecten. Respondenten noemen bijvoorbeeld de mogelijkheid om deel te nemen via de Groene Hart Pas of de oprichting van een omgevingsfonds dat als doel heeft energiearmoede terug te dringen.

3. Wees expliciet over de rol van de gemeente in financiële participatie

In het beleidskader wordt vooral de rol van initiatiefnemers belicht, maar inwoners verwachten ook betrokkenheid van de gemeente. Het is aan te bevelen om binnen de gemeente, zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek het gesprek te voeren over welke rol de gemeente wil en kan hebben, bijvoorbeeld als mede-investeerder of garantsteller. Hoe explicieter de rol is, hoe meer vertrouwen dat kan geven bij inwoners. Het is belangrijk dat de gekozen rol(len) dan ook expliciet opgenomen worden in het beleid en actief gecommuniceerd worden.

4. Ondersteun de oprichting en samenwerking met lokale energiecoöperaties

Uit het onderzoek blijkt dat inwoners bereid zijn om via een coöperatie te participeren, maar dat er nog veel onduidelijkheid is over hoe dit werkt. Daarnaast vinden bewoners het belangrijk dat lidmaatschap van zo'n coöperatie mogelijk is voor iedereen, ongeacht financiële draagkracht. We raden aan om tijd te steken in het vormgeven van samenwerking met bestaande regionale coöperaties zoals Lek en IJsselstroom, en de eventuele oprichting van een lokale coöperatie actief te ondersteunen.

5. Heldere communicatie en actieve betrokkenheid van inwoners

Veel inwoners gaven aan dat de gesprekken die we in het kader van dit onderzoek hebben gevoerd een eyeopener waren. Zij bleken niet altijd bewust van het feit dat financiële participatie bij windturbines een mogelijkheid is. Dit toont de meerwaarde van voortdurende dialoog. We adviseren dat het beleid expliciet stelt dat energieprojecten gepaard moeten gaan met structurele communicatie en inspraakmomenten. Dit zodat inwoners goed op de hoogte zijn van ontwikkelingen in hun gemeente, kunnen investeren en kunnen meedenken over de invulling en uitvoering van projecten. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers, maar ook van de gemeente.

6. Ga door met het inzetten op meerdere vormen van financiële participatie

De verschillende vormen van financiële participatie die nu benoemd worden in het toets- en afwegingskader, hebben allemaal hun eigen functie. Dat wordt ook gezien door inwoners en andere betrokkenen. Het is daarom aan te bevelen dat de gemeente dit beleid doorzet, en bij ieder traject in blijft zetten op zowel mede-eigenaarschap, omwonendenregeling als een omgevingsfonds. Het draagt namelijk allemaal bij aan de betrokkenheid van een andere doelgroep.

think. do. connect.

E:M+MA.

Wijnhaven 88

2511 GA Den Haag

070 - 87 00 460

info@emma.nl

www.emma.nl

Volg ons op [LinkedIn](#)